

บทที่ ๓

วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่
ประเภทกลองกันยาว กลองมอเซิง และเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย
ในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.จำคม พรประสิทธิ์

สารบัญ

หน้า

๓.๑ ความนำ ๑๖

๓.๒ กลองก้นยาว ๖๖

 ๓.๒.๑ คณะกลองก้นยาวของชาวไตซอน เมืองสีป้อ ๗๖

 ๓.๒.๒ คณะกลองก้นยาวบ้านปางกี ตำบลบ่อโจ้ เมืองสีป้อ ๑๑๖

 ๓.๒.๓ คณะกลองก้นยาวบ้านผู้ใหญ่เมืองจ๋าม ตำบลบ่อโจ้ เมืองสีป้อ ๑๒๖

 ๓.๒.๔ กลองก้นยาว คณะสายเงาแลง ตำบลชบลัง ๑๔๖

 ๓.๒.๕ กลองก้นยาว กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านเวียงเก่า ตำบลชบลัง ๑๗๖

 ๓.๒.๖ คณะกลองกลองก้นยาววัดโพต้อ ๒๒๖

 ๓.๒.๗ คณะกลองกลองก้นยาวลู่จ๋ามเอ หมู่ ๕ บ้านจ้างคำใต้ เมืองสีป้อ ๒๔๖

 ๓.๒.๘ คณะกลองก้นยาวกลุ่มเสือเผือก ๒๕๖

 ๓.๒.๙ คณะกลองก้นยาวกลุ่มจ๋ามเผือก ๒๘๖

 ๓.๒.๑๐ คณะกลองก้นยาว บ้านกุงสำ บ้านปุ่นพาน และวัดหลวงก้างหม่อ ๓๑๖

 ๓.๒.๑๑ กลองก้นยาววัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า ๓๘๖

 ๓.๒.๑๒ กลองก้นยาววัดนาปางและกลองก้นยาวบ้านนาปาง (ศรีทธาประจำวัดนาปาง) ๔๐๖

 ๓.๒.๑๓ คณะกลองก้นยาว คณะหมอกก่อนไต (เถิกจ๋าดไต) ๔๕๖

 ๓.๒.๑๔ คณะกลองก้นยาวบ้านสวนอ้อย วัดสวนอ้อย ๔๖๖

๓.๓ ตอซอฮอร์น ๔๘๖

 ๓.๓.๑ นักดนตรีตอซอฮอร์นในเมืองสีป้อและบริบทที่เกี่ยวข้อง ๔๘๖

 ๓.๓.๑.๑ ครูสำงเอ คณะหมอกหอมสูง ๔๙๖

 ๓.๓.๑.๒ ครูสำงจั้ง บ้านหนองอ่าง คณะอ้ายหอมจอมปิ่น ๕๑๖

 ๓.๓.๑.๓ ครูสำงทอน คณะหมอกก่อนไต ๕๓๖

๓.๓.๑.๔	ครูจ่อหลู่ บ้านฮาย คณะศิลปเคอ.....	๕๗ป
๓.๓.๒	การเทียบเสียงตอยอฮอร์น.....	๖๐ป
๓.๓.๓	กลวิธีการตีตอยอฮอร์น.....	๖๒ป
๓.๔	วิเคราะห์รูปแบบทำนอง.....	๖๕ป
๓.๔.๑	วิเคราะห์ทำนองกลองคันทวย.....	๖๕ป
๓.๔.๒	วิเคราะห์ทำนองตอยอฮอร์น.....	๗๙ป
๓.๕	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	๑๒๒ป

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ ป้ายชื่อเมืองสีป้อ (HSIPAW).....	๒๒
ภาพที่ ๒ หอนาฬิกาเมืองสีป้อ.....	๒๒
ภาพที่ ๓-๔ แม่น้ำตู่.....	๓๒
ภาพที่ ๕-๖ สภาพถนนหนทางในเมืองสีป้อ.....	๓๒
ภาพที่ ๗-๘ สภาพถนนหน้าหมู่บ้านชลัง เมืองสีป้อ.....	๓๒
ภาพที่ ๙-๑๐ บ้านและสภาพความเป็นอยู่ของคนไทใหญ่ในเมืองสีป้อ.....	๔๒
ภาพที่ ๑๑ สภาพบ้านของคนเมืองสีป้อ.....	๔๒
ภาพที่ ๑๒-๑๓ พระธาตุเจดีย์บ่อจู้ วัดหลวงก้างหม่อ.....	๔๒
ภาพที่ ๑๔-๑๕ งานปอยบ่อจู้.....	๕๒
ภาพที่ ๑๖ ป้าจางลาย หัวหน้าคณะ ปัจจุบันอายุ ๗๒ ปี.....	๗๒
ภาพที่ ๑๗-๑๘ การร่ำ “ก้ำจ่อมกลอง”.....	๘๒
ภาพที่ ๑๙ คณะกลองก้นยาวชาวไตซอน.....	๘๒
ภาพที่ ๒๐ ลักษณะการประสมวงกลองก้นยาวของชาวไตซอน.....	๘๒
ภาพที่ ๒๑ ทำยี่นตีกลองไตซอน.....	๘๒
ภาพที่ ๒๒ ลักษณะทางกายภาพกลองไตซอน.....	๘๒
ภาพที่ ๒๓ ป้าคำหลู่ คนตีกลอง ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี.....	๘๒
ภาพที่ ๒๔ ลุงเงินใส คนตีฉาบ ปัจจุบันอายุ ๗๕ ปี.....	๘๒
ภาพที่ ๒๕ ป้าเอม่อ คนตีฉาบ ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี.....	๘๒
ภาพที่ ๒๖ ป้าสุเอ คนตีฆ้อง ปัจจุบันอายุ ๔๕ ปี.....	๘๒
ภาพที่ ๒๗ ป้าใหม่เฉียง คนตีฆ้อง อายุ ๖๐ ปี.....	๘๒
ภาพที่ ๒๘ ป้านายฮวง คนตีฆ้อง อายุ ๖๘ ปี.....	๘๒
ภาพที่ ๒๙ ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีวงกลองก้นยาวของชาวไตซอน.....	๑๐๒
ภาพที่ ๓๐ เครื่องดนตรีวงกลองก้นยาว บ้านปางคี.....	๑๑๒
ภาพที่ ๓๑ ผู้ใหญ่เมืองจ๋าม.....	๑๒๒

ภาพที่ ๓๒ คณะกลองก้นยาวผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๒๒
ภาพที่ ๓๓ ต่างอ้อ คนตีกลองก้นยาว ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี	๑๓๒
ภาพที่ ๓๔ ครูคำหมัด คนตีกลองก้นยาว ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี	๑๓๒
ภาพที่ ๓๕ ต่างโจ คนตีฆ้อง ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี	๑๓๒
ภาพที่ ๓๖ มองบ้านผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๓๒
ภาพที่ ๓๗-๓๘ การประสมวงกลองก้นยาวบ้านผู้ใหญ่เมืองจ๋าม	๑๓๒
ภาพที่ ๓๙ บริเวณรอบบ้านครูหม่องจี	๑๕๒
ภาพที่ ๔๐ บ้านครูหม่องจี	๑๕๒
ภาพที่ ๔๑-๔๒ ป้ายคณะสายเงาแลงภายในบริเวณบ้านครูหม่องจี	๑๕๒
ภาพที่ ๔๓ ครูหม่องจี	๑๖๒
ภาพที่ ๔๔ มอง บ้านครูหม่องจี	๑๖๒
ภาพที่ ๔๕ ลูกดู ป้าแล บิดาของต่างจายหลวงและจายกาหลังวัน	๑๗๒
ภาพที่ ๔๖ บ้านต่างจายหลวง	๑๘๒
ภาพที่ ๔๗ ต่างจายหลวง	๑๘๒
ภาพที่ ๔๘ วงกลองก้นยาวบ้านต่างจายหลวง	๑๘๒
ภาพที่ ๔๙ ต่างจายหลวงกับกลองก้นยาว ๒ ใบภายในบ้าน	๑๘๒
ภาพที่ ๕๐ ทางเข้าวัดพาลาบ่อต่อหมู	๑๙๒
ภาพที่ ๕๑ พระธาตุกำลังดำเนินการสร้าง	๑๙๒
ภาพที่ ๕๒ คณะกลองก้นยาววัดพาลาบ่อต่อหมู	๑๙๒
ภาพที่ ๕๓ จายหลวง หัวหน้าคณะกลองก้นยาว	๑๙๒
ภาพที่ ๕๔ จายหลวง	๒๐๒
ภาพที่ ๕๕ ซอหลัง นักดนตรีกลองก้นยาว ปัจจุบันอายุ ๑๕ ปี	๒๐๒
ภาพที่ ๕๖-๕๗ ผู้แสดงโต	๒๐๒
ภาพที่ ๕๘ การประสมวงกลองก้นยาว	๒๐๒
ภาพที่ ๕๙ ฉาบใหญ่	๒๐๒

ภาพที่ ๖๐ การตีกลองก้นยาวประกอบการแสดงโต	๒๑๖
ภาพที่ ๖๑ ขนาดของมอญเรียงจากใหญ่ไปหาเล็กและจากเล็กไปหาใหญ่.....	๒๑๖
ภาพที่ ๖๒ ทางไปวัดโพต่อ	๒๒๒
ภาพที่ ๖๓ หน้าวัดโพต่อ.....	๒๒๒
ภาพที่ ๖๔ เจ้าอาวาสวัดโพต่อ.....	๒๒๒
ภาพที่ ๖๕ การประสมวงกลองก้นยาววัดโพต่อ (มองชุดที่ ๑).....	๒๒๒
ภาพที่ ๖๖ มองชุดที่ ๒	๒๓๖
ภาพที่ ๖๗ ฉาบใหญ่ในวงกลองก้นยาว.....	๒๓๖
ภาพที่ ๖๘ ริมแม่น้ำคู หลังบ้านครูจ๋ามเอ	๒๔๖
ภาพที่ ๖๙ ครูจ๋ามเอ	๒๔๖
ภาพที่ ๗๐ การประสมวงกลองก้นยาวบ้านครูจ๋ามเอ.....	๒๕๖
ภาพที่ ๗๑ ฉนะกลองก้นยาวกลุ่มเสื่อเผือก	๒๖๖
ภาพที่ ๗๒ ครูสำงเอ หัวหน้าฉนะ	๒๖๖
ภาพที่ ๗๓ ครูจ๋ามตึง คนตีกลองก้นยาว	๒๖๖
ภาพที่ ๗๔ ครูหม่องดำ คนตีมอญ	๒๗๖
ภาพที่ ๗๕ ครูทูน่อง คนตีฉาบ.....	๒๗๖
ภาพที่ ๗๖ การประสมวงกลองก้นยาว	๒๗๖
ภาพที่ ๗๗ ภาพแสงที่อยู่ในแผงมอญ.....	๒๗๖
ภาพที่ ๗๘ ฉนะกลองก้นยาวกลุ่มจ๋ามเผือก	๒๘๖
ภาพที่ ๗๙ ครูจ๋ายุ่มหวาน หัวหน้าฉนะ	๒๘๖
ภาพที่ ๘๐ นายสำงปีะ	๒๘๖
ภาพที่ ๘๑ ครูส่วนวิน	๒๘๖
ภาพที่ ๘๒ ครูอ่องทูน	๒๘๖
ภาพที่ ๘๓ กลองก้นยาวกลุ่มจ๋ามเผือกตีประกอบการแสดงโต	๒๙๖
ภาพที่ ๘๔ วงกลองก้นยาววัดจ๋ามเผือก ชุดที่ ๑	๓๐๖

ภาพที่ ๘๕ วงกลองกันยาววัดจัมเฝือก ชุดที่ ๒	๓๐๖
ภาพที่ ๘๖ การไหว้พระปิดทองพระพุทธรูป ๔ ทิศ	๓๑๖
ภาพที่ ๘๗ ข้าวสำหรับไหว้พระพุทธรูป	๓๑๖
ภาพที่ ๘๘-๘๙ ชาวบ้านนำข้าวมาถวายพระพุทธรูป	๓๒๖
ภาพที่ ๘๐-๘๑ การออกเรือนชายของรอบ ๆ เจดีย์	๓๓๖
ภาพที่ ๘๒ ลูกค่ายอด หัวหน้าคณะกลองกันยาว	๓๓๖
ภาพที่ ๘๓ คณะกลองกันยาวพร้อมคนรำกำปั่นกลอง	๓๓๖
ภาพที่ ๘๔ การแต่งกายของนางรำกำปั่นกลอง	๓๓๖
ภาพที่ ๘๕ สายเมือง (ตีกลองกันยาว)	๓๔๖
ภาพที่ ๘๖ เกอแลง (ตีฆ้อง)	๓๔๖
ภาพที่ ๘๗ สายลม (ตีฉาบ)	๓๔๖
ภาพที่ ๘๘ ตำแหน่งการวางวงดนตรี	๓๔๖
ภาพที่ ๘๙-๑๐๐ ลักษณะการรำเป็นวงกลมรอบ ๆ วงกลองกันยาว ณ ลานกว้างข้างเจดีย์	๓๔๖
ภาพที่ ๑๐๑-๑๐๒ ทำรำกำปั่นกลอง	๓๕๖
ภาพที่ ๑๐๓ การประสมวงกลองกันยาวบ้านปู้พาน	๓๖๖
ภาพที่ ๑๐๔ มองบ้านปู้พาน	๓๖๖
ภาพที่ ๑๐๕ ฉาบใหญ่บ้านปู้พาน	๓๖๖
ภาพที่ ๑๐๖ เจ้าเทหวีตะ เจ้าอวาสวัดหลวงก้างหม่องคั้งปัจจุบัน	๓๗๖
ภาพที่ ๑๐๗ มองชุดที่ ๑	๓๗๖
ภาพที่ ๑๐๘ มองชุดที่ ๒	๓๗๖
ภาพที่ ๑๐๙ กลองกันยาววัดหลวงก้างหม่อง	๓๗๖
ภาพที่ ๑๑๐-๑๑๑ วัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า	๓๘๖
ภาพที่ ๑๑๒ สถานที่เก็บเครื่องดนตรีภายในวัดพระธาตุ	๓๘๖
ภาพที่ ๑๑๓-๑๑๔ กลองกันยาว มอง ฉาบ ภายในวัดพระธาตุเจ้านางมอญหล้า	๓๘๖
ภาพที่ ๑๑๕ บริเวณรอบ ๆ วัดนาป่า	๔๐๖

ภาพที่ ๑๑๖ ทางเข้าวัดนาป่าง.....	๔๐๗
ภาพที่ ๑๑๗ พระหนัณฑ์ศักดิ์ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน.....	๔๐๗
ภาพที่ ๑๑๘ การประสมวงกลองกันยาวบ้านนาป่าง.....	๔๐๗
ภาพที่ ๑๑๙ ป้ายทางเข้าบ้านเหล่าขุ่น.....	๔๑๗
ภาพที่ ๑๒๐-๑๒๑ บรรยากาศภายในหมู่บ้านเหล่าขุ่น.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๒ บ้านลุงปั้นจ๊กตี้.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๓ ลุงปั้นจ๊กตี้.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๔ วงกลองกันยาวบ้านลุงปั้นจ๊กตี้.....	๔๒๗
ภาพที่ ๑๒๕-๑๒๖ บ้านจายสุปัญญาและวงกลองกันยาวบ้านจายสุปัญญา.....	๔๓๗
ภาพที่ ๑๒๗-๑๒๘ บ้านจายอ้อและนางปอยอ่อง และวงกลองกันยาว.....	๔๓๗
ภาพที่ ๑๒๙-๑๓๐ บ้านปานางจ่าและวงกลองกันยาว.....	๔๓๗
ภาพที่ ๑๓๑-๑๓๒ บ้านจายหลาวมอญ.....	๔๕๗
ภาพที่ ๑๓๓ จายหลาวมอญ.....	๔๖๗
ภาพที่ ๑๓๔ วงกลองกันยาว คณะหมอกก่อนไต่ (บ้านจายหลาวมอญ).....	๔๖๗
ภาพที่ ๑๓๕ บริเวณหน้าวัดสวนอ้อย.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๖ ศาลาวัดสวนอ้อย.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๗ วงกลองกันยาววัดสวนอ้อย.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๘ มอง.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๓๙ ฉาบใหญ่.....	๔๗๗
ภาพที่ ๑๔๐ บ้านครูต่างเอ.....	๔๘๗
ภาพที่ ๑๔๑ ครูต่างเอ.....	๔๘๗
ภาพที่ ๑๔๒ ตอยอฮอร์น เครื่องดนตรีของต่างเอ.....	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๓ ค้ำคันทวนบนของตอยอฮอร์น.....	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๔ ด้านลำโพงและส่วนล่างของตอยอฮอร์น.....	๕๐๗
ภาพที่ ๑๔๕ ด้านปลายคันทวนของตอยอฮอร์น.....	๕๐๗

ภาพที่ ๑๔๖ ทำนั้งสี่ตอยฮอร์นของครูต่างเอ.....	๕๐ป
ภาพที่ ๑๔๗ โรงลิเกจ้ำไตคณะอ้ายหอมจอมปิ่น.....	๕๒ป
ภาพที่ ๑๔๘ ครูต่างจิ่ง.....	๕๒ป
ภาพที่ ๑๔๙ ตอยฮอร์นของครูต่างจิ่ง.....	๕๒ป
ภาพที่ ๑๕๐ ทำมือซำยกดสายตอยฮอร์น.....	๕๒ป
ภาพที่ ๑๕๑ ทำมือขวจับคันชัก.....	๕๒ป
ภาพที่ ๑๕๒ ตำแหน่งคันชักพาดบนสาย.....	๕๒ป
ภาพที่ ๑๕๓-๑๕๔ ครูต่างจิ่ง บันทึกภาพที่บ้านคุณครูจ่ายกำหลังวัน.....	๕๓ป
ภาพที่ ๑๕๕ โรงลิเกจ้ำไต คณะหมอกก่อนไต.....	๕๔ป
ภาพที่ ๑๕๖ ครูต่างทอน.....	๕๔ป
ภาพที่ ๑๕๗ ครูต่างทอนสี่ตอยฮอร์นประกอบการแสดงจริงหลังฉาก.....	๕๔ป
ภาพที่ ๑๕๘ คุณยายคำโหมม บันทึกภาพที่เมืองแสนหวี.....	๕๕ป
ภาพที่ ๑๕๙ ลักษณะสายของตอยฮอร์น.....	๕๕ป
ภาพที่ ๑๖๐ ส่วนหัวด้านลูกบิด ๔ สาย.....	๕๕ป
ภาพที่ ๑๖๑ ลักษณะลูกบิดขันสาย.....	๕๕ป
ภาพที่ ๑๖๒ ส่วนลำโพง.....	๕๕ป
ภาพที่ ๑๖๓ โคนคันชัก.....	๕๖ป
ภาพที่ ๑๖๔ ปลายคันชัก.....	๕๖ป
ภาพที่ ๑๖๕ ครูปี่จิ่งนะ (นักร้องจ้ำไต ร้องคู่กับครูต่างทอน).....	๕๗ป
ภาพที่ ๑๖๖ ทำนั้งสี่ตอยฮอร์น โดยครูต่างทอน.....	๕๗ป
ภาพที่ ๑๖๗ ถนนเข้าหมู่บ้านต้นซ้อ.....	๕๘ป
ภาพที่ ๑๖๘ บ้านครูจ่ายสิบเคอ.....	๕๘ป
ภาพที่ ๑๖๙ ครูจ่ายสิบเคอ หัวหน้าคณะลิเกจ้ำไตคณะสิบเคอ.....	๕๘ป
ภาพที่ ๑๗๐ นางแสงคำ ภรรยาครูจ่ายสิบเคอ ผู้จัดการคณะ.....	๕๘ป
ภาพที่ ๑๗๑ ครูจ้อหลู่.....	๕๙ป

ภาพที่ ๑๗๒ ครูจ่อหลู่สี่ตอยฮอร์น.....๕๘๖

ภาพที่ ๑๗๓ ครูจ่อหลู่ นางแสงคำ ครูจายสิบเคอ.....๕๘๖

ภาพที่ ๑๗๔ ทำการจับคันชัก สาธิตโดยครูต่างจังหวัด คณะอ้ายหอมจอมปิ่น ๖๒๖

ภาพที่ ๑๗๕ ตำแหน่งของปลายท่อน้ำในการกดสาย สาธิตโดยครูต่างจังหวัด คณะอ้ายหอมจอมปิ่น ๖๓๖

10.14457/Culres:2015:9
เมื่อ 20/08/2565 09:59:48